

SEEN, MIDA NÄHAKSE, KUID EI MÄRGATA

Tekst: Erast Parmasto

Foto: Urmas Tartes

Iga marjuline on teda pohli korjates sadu, ehk isegi tuhandeid kordi näinud. Tuhkhalle laike on peetud lihtsalt lehe surnud osaks – mis on ju ka osaliselt õige. Alles luubi all või hea nägemise korral ilmagi võib märgata, et iga valkjashalli laigukest piirab mustjas-purpurpunanane vööde, hallil taustal võib aga silmata väikesi musti punktikesi – eoslaid või nende algmeid. Tegemist on kottseente hulka kuuluva parasiidiga, mille eestikeelset nime polegi. Ladinakeelne on *Mycosphaerella stemmatea*.

Samast seeneperekonnast on Eestis leitud veel 32 liiki rohttaimede parasiite, nende seas ka näiteks maasikalehtede laikpõletiku tekitaja *Mycosphaerella fragariae*. Osal põhjustatud haigustest on eestikeelsed nimed olemas: maasika-laikhaigus, maasika lehrõuged, maasika laikpõletik, ristiku nurgeline laikus, herne laikpõletik, peedi südamikumädanik... Need on aga haiguste, mitte neid esile kutsunud seente nimed. Sama lugu on ka teiste, sadade ja sadade taimehaigustega: neid on nimetatud kahjustuse pildi järgi, paralleelselt sellega aga seente nimetusi loodud pole. Sellest poleks ehk hädagi, kuid sarnasena kõlava haiguse nime (varrepõletik, laikpõletik) taga on eri peremeestaimede puhul üksteisest hoopiski erinevad seened. Samas tekitavad sama seeneperekonna eri liigid üksteisest erinevatel peremeestaimedel neile eriomase haiguspildi. Head väljapääsu sellest segadusest polegi: kellele küll vaja oleks sadu uusi seenenimesid, millele lisaks tuleks ära õppida ka tekitatud haiguste nimetused...

Pohla hall-laikus – nimetagem seda siinkohal ajutiselt nii

Tuttav marjulistele. Pohlalehtede hall-laikusust põhjustab kottseen *Mycosphaerella stemmatea*.

– on Eestis väga levinud. Esmakordselt mainis seda põhjustavat seent Heinrich August Dietrich 1856. aastal, hiljem on veel kuus mükoloogi teda kirja pannud. Küllap ta häirib pohlataimede elu, vähendab ehk pisut saakigi. Hoolimata rohkest esinemisest ta aga mingit epideemiat ühelgi aastal põhjustanud pole. Parasiidi aplust piirab pohl nakatunud leheosa tervest eraldava valli abil, mida tähistab punase pigmendi (antotsüaani) rohkus. Peremehe ja parasiidi elu on antud juhul enam-vähem stabiilses tasakaalus – nagu see eri liikide kooselu puhul looduses üsna tavaline on. lo

Seenevana Erast Parmasto on EPMUE Zooloogia ja Botaanika Instituudi vanemteadur.

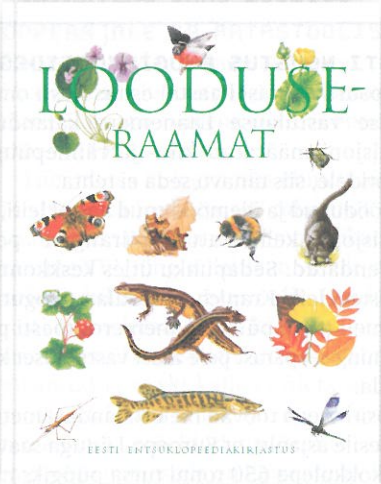

EESTI ENTSÜKLOPEEDIAKIRJASTUS

AVAB LOODUSE MAAILMA

**AO
JA
TÄSKUTEATMIN
2003**

**LOODUSE-
RAAMAT**

**ENTSÜKLOPEEDIAD,
TEATMETEUSED
ja LOODUSRAAMATUD**

EESTI ENTSÜKLOPEEDIAKIRJASTUSE
RAAMATUPOOD
www.eee.ee

A&O

Mustamäe tee 5, TALLINN 10616